

Boytha György emlékünnepe, 2010. február 18., PPKE JÁK

2010. február 7-én elhunyt Boytha György címzetes egyetemi tanár, az Európai Tanszék volt tanszékvezetője. 1929-ben született Budapesten. Jogi tanulmányait az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen végezte, ahol 1957-ben avatták az állam- és jogtudományok doktorává. 1961-től osztályvezetőként, majd főosztályvezetőként dolgozott a Szerzői Jogvédő Hivatalban (ma: Artisjus), később a szerzői ügynökség igazgatójaként működött. 1979-ben az ENSZ Szellemi Tulajdon Világszervezetének (World Intellectual Property Organization) osztályvezetőjévé, később igazgatójává nevezték ki. 1985-ben már a Szerzői Jogvédő Hivatal főigazgatója. 1993-tól Genfben a nemzetközi szervezetekhez rendelt Magyar Állandó Képviselő vezetőjévé nevezték ki. 1961 óta oktatott az ELTE Állam- és Jogtudományi karán, 1995-től a Közép-Európai Egyetem vendégtanára volt. Karunkon 2000-2003 között az Európai Tanszék tanszékvezető egyetemi docense. Számos külföldi egyetemre hívták meg vendégelőadóként. Több jogi témájú könyv, jegyzet és számtalan tanulmány szerzője. Tagja volt a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek és a Polgári Jogi Kodifikációs Szerkesztőbizottságnak is.

A Kar közössége 2010. február 18-án emlékünnepeket szervezett Boytha György tiszteletére. A zsűfólásig megtelt II. János Pál pápa teremben tartott ünnepegen elhangzott beszédeket az alábbiakban közöljük.

Bánrévy Gábor beszéde

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Egy kolléga, egy társ, sőt jó barát tiszteletére tartott rendezvényen megszólalni mindenkor nagy megtiszteltetés. Ez akkor is így van, ha maga az alkalom immár csak a múlt felidézésére szolgálhat.

Boytha Gyurka elment, megváltoztathatatlanul itt hagyott bennünket. Itt hagyott, de nem hagyott el! Gazdag életműve még nagyon sokáig jelen lesz: nemcsak mi öregek, a kortársak rövidke életében, hanem azoknak a fiatalokénak is, akiket – itt a Pázmányon, meg az ELTE-n és mindenhol, ahol megfordult – bölcs szavaival, okos vítaival és briliáns írásaival tanított.

Boytha György életművének bemutatása, gazdag életpályájának akárcsak vázlatos ismertetése – mondhatnám feltérképezése – nálam sokkal avatottabbakra vár. Annak

oka, hogy mégis én állok most Önök előtt, azon egyszerű tényből fakad, hogy valószínűleg én vagyok az a jelenlévők között, aki a legrégebben ismerte őt. Barátságunk 1948 őszén indult, és kitartott több mint 60 esztendőn át.

Hosszú életünk sokszor párhuzamosan zajlott, nem egyszer évekig alig tudtunk egymásról, hogy aztán útjaink megint keresztezzék egymást. Életünk három ilyen keresztezését szeretném most röviden Önök elé tárni.

Az első mindjárt az indulás: ahogy már említettem, 1948 kora őszén találkoztunk először. Az akkori Királyi Magyar (az indexben már kétszer áthúзва!) Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karának egy félreeső, IV. emeleti szobájában – amelynek ajtaján a díszes „Összehasonlító Jogi Intézet” felirat volt olvasható – együtt ültünk néhányan, Szászy István professzor másodéves hallgatói. Egyszer csak nyílt az ajtó és – a nálunk 3-4 évvel idősebb – Asztalos Tihamér (akkor még) tanársegéd úr betuszkolt egy hozzánk hasonló korú, magas, karcsú fiatalembert és bemutatta. „Ő itt Boytha Gyuri, igaz csak első éves, de hamar utol fog érni titeket!”

Ettől a naptól kezdve Boytha Gyuri „teljes jogú tagja” lett ennek, a Szászy-tan-széken összegyűlt, hogy úgy mondjam: egyívású kompániának.

Az egyetemi évek – mai szemmel visszapillantva – hamar elszaladtak. Benne élni azonban egészen más volt! Naponta kellett a rendszer új és újabb kihívásaival szembesülni és – ahogy ezt patetikusan mondani szokás – valóban nem lehetett tudni, kinek mit hoz a holnap!

Gyurkának például mondvacsinált vádakra felépített börtönéveket (ahonnan 4 év után, '56-ban szabadult), majd utána évekig kétkezi munkát, amivel fenn tudta tartani a maga és családja életét. Hihetetlen energiája rendkívüli szorgalommal és ragyogó tehetséggel párosulva azonban végre mégis megnyitotta előtte a megérdemelt karrier kapuját.

És most – átugorva a Szerzői Jogvédői Hivatalnál eltöltött termékeny éveket – érkezünk ahhoz a ponthoz, ahol útjaink ismét keresztezték egymást. Igaz, külföldön, Svájcban, Genf gyönyörű városában, ahol Boytha Gyuri hosszú éveket töltött az ENSZ Szellemi Tulajdon Villágszervezeténél, a WIPO-nál, utolsó éveiben mint a Szerzői Jogi Osztály vezetője, D2-es igazgatói rangban. Hogy ennek a posztnak az igazi súlyát érzékeltetni tudjam, röviden meg kell emlékeznem a WIPO akkori vezérigazgatójáról, a magyar származású, de amerikai állampolgárságú Bogsch Árpádról.

Bogsch a 40-es évek elején szerzett a budapesti Pázmány Egyetemen jogi diplomát, majd 1946-ban kiment Párizsba. Újabb diploma az École des Hautes Sciences Politiques-on, onnan át az USA-ba, ott a Harvardon LL.M. diploma. Már amerikai „színekben” került a '60-as években Genf-be a WIPO-hoz, vezérigazgató-helyettesnek, majd a Szervezet vezérigazgatója lett. A magyarokhoz való viszonyát egy sajátos ketősség jellemezte. Egyrészt minden alkalommal, amikor erre lehetősége adódott (kongresszusokon, konferenciákon), nem mulasztotta el, hogy legalább egy ebédre vagy vacsorára ne lássa vendégül külön a magyar delegáció tagjait. Ugyanakkor nagyon gondosan ügyelt arra, hogy nehogyan részrehajlással vádolhassák. Akit ő magyar-ként alkalmazott a WIPO-nál, az csakis a legkiválóbbak legkiválóbbja lehetett!

Azért tartottam szükségesnek ezt elmondani, mert érzékeltetni szerettem volna, milyen nagy súlya volt annak, amikor – első magyarként – Bogsch Árpád meghívta Boythát a WIPO-ba, munkatársának, vezető társának.

A kettőnk útjai pedig oly módon találkoztak ott Genfben, hogy azokban az években, hivatalos útjaimon elég sűrűn (évenként akár 3-4 alkalommal is) utazhattam Genfben. Ilyenkor soha nem mulasztottuk el, hogy ne töltsünk el együtt egy-egy délutánt-estét, hosszú beszélgetésekkel, olykor vitákkal vagy zenehallgatással.

Útjaink harmadszor – és utoljára – itt a Pázmányon találkoztak. Mint az akkor szerveződő Nemzetközi Jogi Intézet vezetője, örömmel vettem tudomásul, hogy az alapító Zlinszky dékán úr őt kérte fel az Európai Jogi Tanszék vezetésére. Nagyon-nagyon boldog voltam, amikor ezt elvállalta, mert tudtam, hogy ezt a rendkívül nehéz feladatot nála jobban senki nem tudja megoldani. A hazai jogi karok közül elsőként itt a Pázmányon alakult önálló Európai Jogi Tanszék, amelyik felvállalta az ún. „Europarecht” teljes vertikumának egy tanszék keretében történő „kimunkálását” és oktatását.

Nagyon hamar elérte azonban őt is a minket, öregeket, kérelhetetlenül utoléró „végzet”: ami nem más, mint egyszerűen az évek múlása, a törvényben előírt életkor elérése, ami – legalábbis a felsőoktatási törvény koncepciója szerint – már alkalmatlanná teszi az embert vezetői feladatok ellátására.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Azzal a gondolattal szeretném zární megemlékezésemet, amivel indítottam: Boytha professzor nem hagyott el minket! Páratlanul gazdag életútja, sokoldalú tudományos munkássága itt marad a számunkra igazi kincseshányának.

Köszönöm, hogy szólhattam Önökhöz!

Zlinszky János beszéde

Tisztelt Emlékezők!

Emlékezzünk Boytha Györgyre, a jogászra, a tanárra, a barátára!

Múlt félévben néhány lelkes elsőéves hallgatóval „proszemináriumi gyakorlatot” tartottunk a XII Táblás Törvény szövegét elemezve, bevezetésül a római quirítár jog rejtelseibe.

1948 augusztusában vállalkoztam hasonlóra először, mint Marton professzor újsütetű könyvtárkezelő demonstrátora. Azokat hívtam meg az ELTE másodévet kezdő diákjai közül, akik előző félévben Szász professzor „Bevezetés a magánjogba” kolégiumán jeles eredményt értek el. Mintegy tízen tettek eleget a meghívásnak.

Remek kis csapatot sikerült összetoboroznom. Nyelvtudásával, kulturáltságával, de mindenek előtt szellemi frissességével, intelligenciájával közülük is kiemelkedett, és így lett barátom Boytha György. Szűk két évet működött ez a szakkörünk, mégis életre szóló kapcsot jelentett néhányunk számára. Baráti kapocs kötött össze azóta a Kar első adminisztratív vezetőjével, Mirtse Lászlóval és Boytha György professzorral is, holtig tartó, azon is túlnyúló férfi barátság.

Múlt októberben Gyurkával összefutottunk a folyosón, és említettem neki, hogy hajdani munkánkhoz hasonlóan ismét elemezzük a XII táblát. Érdeklődve hallgatta, mint általában mindent, ami munkánkkal, életünkkel összefüggően szóba került. Megtisztelet azzal, hogy eljött közénk, és végighallgatott egy „proszemináriumi, forrás-elemző” órát. Mint említette, kedves régi emlékeket ébresztett benne. Akkor

eszembe se jutott volna arra gondolni, hogy egyik utolsó találkozásunk történt ez alkalommal.

1951. évben történt az alig kialakult kis körünk első szétszórattatása: kitelepítés, állaskényszer, Gyurkára éppen a börtön falainak elválasztó ridegsége. A „Kormány-program” enyhülést hozó szellői nyomán úgy kellett néhány év múlva összekeresni a szétzilált szálakat: „Hát megvagy, megvagy Te is?!”

Majd hatvan éve, hogy ismeretségünk megújított kapcsolata hamar barátsággá érett, 1956 után összekötvé családjainkat is. De sokszor elemeztük családi és baráti körben a hétköznapi gondjait, a közélet problémáit, baráti házaspárokkal együtt teázva, együtt csevegve, miközben felszűrődő gyermekeink egyre tudatosabban szívták magukba azt a változatos kultúrát, ami e beszélgetésekben megnyilatkozott, mikor négy pár magyar összehajolt, egymás erejéből vigaszt, felfrissülést, jó kedvet méríteni! Mirtse Laci és Rabár Ferenc barátom után elhagyta immár e baráti kört Gyurka is. A „Bezzeg Gyurka”, ahogy egymás közt emlegettük, mi, kissé féltékeny férfitagjai e körnek, amelyben minden hölgy szíve gyorsabban dobogott, amikor Gyurka valamely kedves bókját, elismerő észrevételét, szíves vagy udvarias, figyelmes gesztusát nyugtázhatta. Ebben mindig bővelkedett, ízléssel, úri módon, könnyeden.

Hosszabb külföldi tartózkodások ritkították a '60-as évektől a találkozások alkalmait, de sohasem szakították meg az összetartozás érzését. A barátság átöröklődött a következő nemzedékre, kicsit mindenikünk sajátjának érezte a másik gyerekeit is.

A rendszerváltás felé közelítve összekerültünk Gyurkával a német–magyar baráti társaság soraiban, majd meghívást kaptunk a Magánjogi Törvénykönyv szerkesztői Bizottságába. Öröm és nemes élvezet volt vele bárhol együtt működni, eszmét váltani szakmai kérdésekben.

Évek óta dolgozunk, dolgoztunk már együtt, vállalva, a Pázmány Egyetem Jogi Karának építésén. Hívó szavamra örömmel állt be az alapító–építő tanárok sorába, és egyik, a diákok által kedvelt, a kollégák által tisztelt munkása lett a fakultásnak. Ennek a karnak írta meg rég tervezett kiváló tankönyvét. Egy lett a modern szellemet és friss lendületet képviselő, utat mutató, meghatározó öreg kollégák sorában.

Bízalommal hívtam, mert tudtam, hogy számíthatok rá mindenben.

Szinte megfiatalodtam érzésben, amikor Gyurka kislánya a Kar hallgatói sorából nézett fel rám figyelmes szemekkel, kérte tanácsomat dolgozatainál. Saját gyermekeim már, mint munkatársak álltak mellettem és barátaim mellett a tanári kar soraiban, de íme, a hallgatók között mégis akadt a családjainkból az utánunk következő nemzedéknek is képviselője, több is!

Mikor barátságunk kezdődött, szűk lehetőségeink voltak szellemi kibontakozásra, nemzetközi kitekintésre: jószerivel maga a társas találkozás rendszeressége is hordozott kockázatot. Annál jobban rá voltunk utalva egymás ismereteire, meglátásaira. Gyurkának különös adottsága volt egy-egy őt éppen megragadó olvasmánya tartalmával azonosulni, azt átszűrve közkinccsé tenni. Jung, Däniken, Orwell, Küng – hogy csak taláломra említsek fel néhány szerzőt, akiknek sajátos mondanivalója az ő meggyőző előadásában vált először közkinccsükké. Fiatalos lendülettel tudott azonosulni a megkedvelt állásponttal, és ritka éles dialektikával képviselte az éppen megragadott tant akár *ad absurdum* is kiállva mellette, a szellemi párbaj élvezetét kiaknázva.

Az évek multával a veszélyesség érzése elmúlt közösségünk felől – talán előbb is, mint feltétlen indokolt lett volna –, és iparkodtunk a köz hasznára minél többet átadni az évek során gyűjtött tapasztalatokból, a megőrzött lelkületből, hitből és reményből, de mindenek előtt az egymás és nemzetünk iránt őrzött szeretetből. Nem az anyagi gyarapodást kezdtük hajszolni az új lehetőségek piacán, hanem az alkotás lehetőségét, a megőrzött talentumok kamatoztatását! Ám az új, szaporodó, felelősséggel járó feladatok között is ünnep maradt számunkra – hiszem, kölcsönösen – minden olyan idő, amikor otthoni keretek közt, baráti körben, fesztelenül élvezhettük ki, mint óbor zamatát, az évtizedeken átívelő barátság, megbecsülés, bizalom különös varázsát. Ilyen találkozók során, ha kifelé már nem is, bévül újra elmondtuk, megállapítottuk: „Bezzeg, Gyurka a maga nemében, bizony, utolérhetetlen.”

Mi ketten előbb-utóbb, remélem, találkozunk, a természet rendje szerint, a nekünk készített lakóhelyek valamelyikén. A minket ma hallgatók, köröttünk állók többségének hosszú lesz még az az út, amelynek nagy részét mi már megjártuk, amelyet Boytha György, barátunk, társunk, kortársunk, íme végigjárt, befejezett. Kísérjék őt imáink, könnyítve a nagy átmenet terheit, kísérje köszönetünk mindazért, amit kaptunk tőle, értéket, kedvességet, vidámságot, formát és tartalmat! Írja javára az Örök Bíró mindazt, amit közölünk akár a legkisebbeknek is jó szívvel adott. Köszönjük Őt, az ajándékot, köszönjük neki élete sok ajándékát. És igyekezzünk, amit kaptunk tőle, megbecsülni, megőrizni, továbbadni!